

Latvijas Antidopinga
birojs

PACIENTS SPORTISTS

Rīga, 2021

Pasaules Antidopinga kodeksa kontekstā veselības aprūpes speciālists ir viena no sportista atbalsta personām, kas ar atlētu strādā, kuru ārstē un kuram palīdz sporta sacīķu norises vai sacensību gatavošanās laikā. Šis informatīvais materiāls "PACIENTS SPORTISTS" noderēs plaša profila specialitāšu ārstiem, farmaceitiem, fizioterapeitiem un ikvienam, kas palīdz sportistam sasniegt viņa mērķus un sniedz objektīvu informāciju, kā arī ieteikumus dopinga jautājumos. Izveidotais materiāls palīdzēs medicīnas speciālistam saprast arī viņa lomu godīga sporta aizsardzībā un apzināt ar antidopinga noteikumiem saskaņotu rīcību.

VISPIRMS, KAS IR DOPINGS?

Pasaules Antidopinga kodekss¹ (**Kodekss**) definē vārdu "dopings" kā vienu vai vairākus 2. panta 1.-11. punktā norādītos antidopinga noteikumu pārkāpumus.

1. Aizliegtas vielas klātbūtne sportista paraugā;

► Ja urīna vai asiņu paraugā tiek konstatēta aizliegto vielu klātbūtne, tas ir antidopinga noteikumu pārkāpums. Sportists ir atbildīgs par jebkuras aizliegtas vielas klātbūtni paraugos, kas nemitī no viņa ķermeņa.

2. Aizliegtas vielas vai aizliegtas metodes lietošana (vai lietošanas mēģinājums);

► Par to varētu liecināt sportista bioloģiskās pasaes dati.

3. Izvairīšanās no paraugu vākšanas, atteikšanās ierasties uz paraugu vākšanu;

► Slēpšanās no dopinga kontroliera vai atteikšanās ierasties uz parauga vākšanu bez pamatojuma pēc tam, kad ir saņemts atbilstošs paziņojums.

4. Informācijas nesniegšana par savu atrašanās vietu;

► Pārbaudāmo sportistu reģistrā (RTP) iekļauts sportists divpadsmīt mēnešus ilgā laikposmā trīs reizes nebija pieejams dopinga kontrolei un/ vai nesniedza precīzu informāciju par savām atrašanās vietām.

5. Falsifikācija vai falsifikācijas mēģinājums kādā no dopinga kontroles posmiem;

► Traucēšana dopinga kontroles laikā, parauga bojāšana, nepatiesu ziņu sniegšana un jebkādas citas darbības, kas bojā paraugu, traucē dopinga kontroli un kavē lietas izskatīšanu.

6. Aizliegtas vielas vai metodes glabāšana;

► Ne sportista, ne sportista palīgpersonāla rīcībā nedrīkst būt vielas vai metodes, kas ir aizliegtas sportā, ja sportistam nav Terapeitiskās lietošanas atļauja vai nav medicīniska pamatojuma šo vielu lietošanai.

7. Aizliegtas vielas vai metodes izplatīšana (vai izplatīšanas mēģinājums);

► Jebkuras aizliegtas vielas vai metodes nelikumīga aprite (transportēšana, tirdzniecība), ja sportistam nav Terapeitiskās lietošanas atļaujas vai nav medicīniska pamatojuma šo vielu lietošanai.

8. Aizliegtu vielu vai metožu pielietošana attiecībā uz citu personu;

► Aizliegtās vielas vai metodes ievadīšana (vai mēģinājums ievadīt) sportistam, ja nav izsniegtā Terapeitiskās lietošanas atļauja².

9. Līdzdalība (vai līdzdalības mēģinājums);

► Palīdzība kādam lietot dopingu vai palīdzība slēpt dopinga lietošanu.

10. Aizliepta biedrošanās, kurā iesaistās sportists vai cita persona;

► Sportisti sporta jomas kontekstā nedrīkst biedroties (trenēties, saņemt padomus par uzturu vai kādiem citiem, pat medicīniskajiem, apsvērumiem) no personas, kas sodīta par antidopinga noteikumu pārkāpumu.

11. Citas personas atrunāšana no ziņošanas par antidopinga noteikumu pārkāpumiem, represijas šādas ziņošanas dēļ.

► Darbības ar mērķi draudēt citai personai vai mēģināt viņu iebiedēt, lai personu atrunātu no informācijas sniegšanas, kas ir saistīta ar iespējamu antidopinga noteikumu pārkāpumu.

Augstāk minētie 11 pārkāpumi sportā sabiedrībā tiek saukti par antidopinga noteikumu pārkāpumiem un Kodeksa izpratnē ir dopings.

¹ Pasaules Antidopinga aģentūras (WADA) izstrādātais Pasaules Antidopinga kodekss ir antidopinga sistēmas pamats, kurā ir izklāstīti noteikumi, kas sportistam, sporta organizācijām (nacionālās antidopinga organizācijas, Olimpiskās komitejas, sporta federācijas u. c.) ir jāievēro lietošanas atļaujas vai nav medicīniska pamatojuma šo vielu lietošanai.

² Veselības aprūpes speciālistam ir jāiebilst un jāatsakās ievadīt vai pienemt jebkādus līdzekļus vai metodes, kas neatbilst medicīnas ētikai vai kas varētu kaitēt sportistam, kurš to lieto. Veselības aprūpes speciālista pienākums ir informēt sportistus arī par iespējamo veselības apdraudējumu.

**Visi iepriekš
minētie
antidopinga
noteikumu
pārkāpumu
gadījumi
attiecas uz
sportistiem.
Savukārt, septiņi*
no tiem attiecas
arī uz sportistu
atbalsta
personālu.**

*No 5 līdz 11

Sportisti ir atbildīgi par savu sniegumu sacensību laikā. Tādā pašā veidā sportisti ir atbildīgi par jebkuru vielu, kas ir atrasta viņu ķermenī.

- Nezināšana nav attaisnojums

KAS IR AIZLIEGTO VIELU UN METOŽU SARAKSTS?

Saraksts, kas identificē sportā aizliegtās vielas un metodes. Tas ir viens no Pasaules Antidopinga aģentūras (WADA) starptautiskajiem standartiem, kas ir obligāti jāievēro visiem Kodeksa parakstītājiem (sporta federācijām, antidopinga organizācijām, Olimpiskajām komitejām u. c.), kas rīkojas saskaņā ar Kodeksu.

Aizliegto vielu un metožu saraksts (angliski Prohibited List) sastāv no vielām un metodēm, kas ir aizliegtas vienmēr (sacensību laikā un ārpus tām), vielām, kas ir aizliegtas tikai sacensību laikā, piemēram, glikokortikoīdiem, pretsāpju

narkotiskajiem līdzekļiem, un vielām (betablokatoriem), kas aizliegtas tikai noteiktos sporta veidos, piemēram, loka šaušanā, golfā, niršanā, motosportā u. c.

Aizliegto vielu un metožu saraksts

Vielas un metodes, kas ir aizliegts vienmēr S0-S5, M1-M2-M3 (Sacensību laikā* un ārpus tā)	Vielas un metodes S6-S9, kas ir aizliegtas tikai sacensībās*	Bēta blokatori aizliegti tikai noteiktos sporta veidos P1
So-S5, M1-M2-M3	S6-S9	P1

* **Sacensību laiks** ir laika posms, kas sākas plkst. 23:59 dienā pirms sacensībām un ilgst līdz sacensību beigām un paraugu savākšanai.

SVARĪGI!

Sportisti ir atbildīgi par visām aizliegtajām vielām, kuras viņi lieto vai mēģina lietot, vai kas atrodamas viņu ķermenī, neatkarīgi no tā, kā viela tur nokļuvusi un vai sportistam bija nodoms.

Aktuālu jaunāko versiju Aizliegto vielu un metožu sarakstam var atrast Latvijas Antidopinga biroja mājaslapā (<https://www.antidopings.gov.lv>) un WADA mājaslapā (<https://www.wada-ama.org>).

KĀ TIEK VEIDOTS AIZLIEGTO VIELU UN METOŽU SARAKSTS?

Vielu iekļauj Aizliegto vielu un metožu sarakstā, jā tā atbilst vismaz diviem no trim iekļaušanas kritērijiem:

- Viela vai metode var uzlabot vai uzlabo sportisko sniegumu;
- Viela vai metode rada reālus vai potenciālus draudus sportista veselībai;
- Viela vai metode ir pretrunā Kodeksa ievadā aprakstītajam sportiskajam garam.

Viela vai metode var tikt iekļauta arī tad, ja tā maskē citu aizliegtu vielu vai aizliegtu metožu lietošanu, vai izmaina dopinga kontroles parauga integritāti.

Tādēļ, strādājot kopā ar sportistu vai personu, kura varētu tikt uzaicināta uz dopinga kontroli³, ir nepieciešams zināt atļautas "alternatīvas" un ārstēšanas iespējas.

Zemāk norādītie medikamenti ir tikai piemēri vielām, kuras WADA ir vai nav aizliegusi lietošanai sportā.

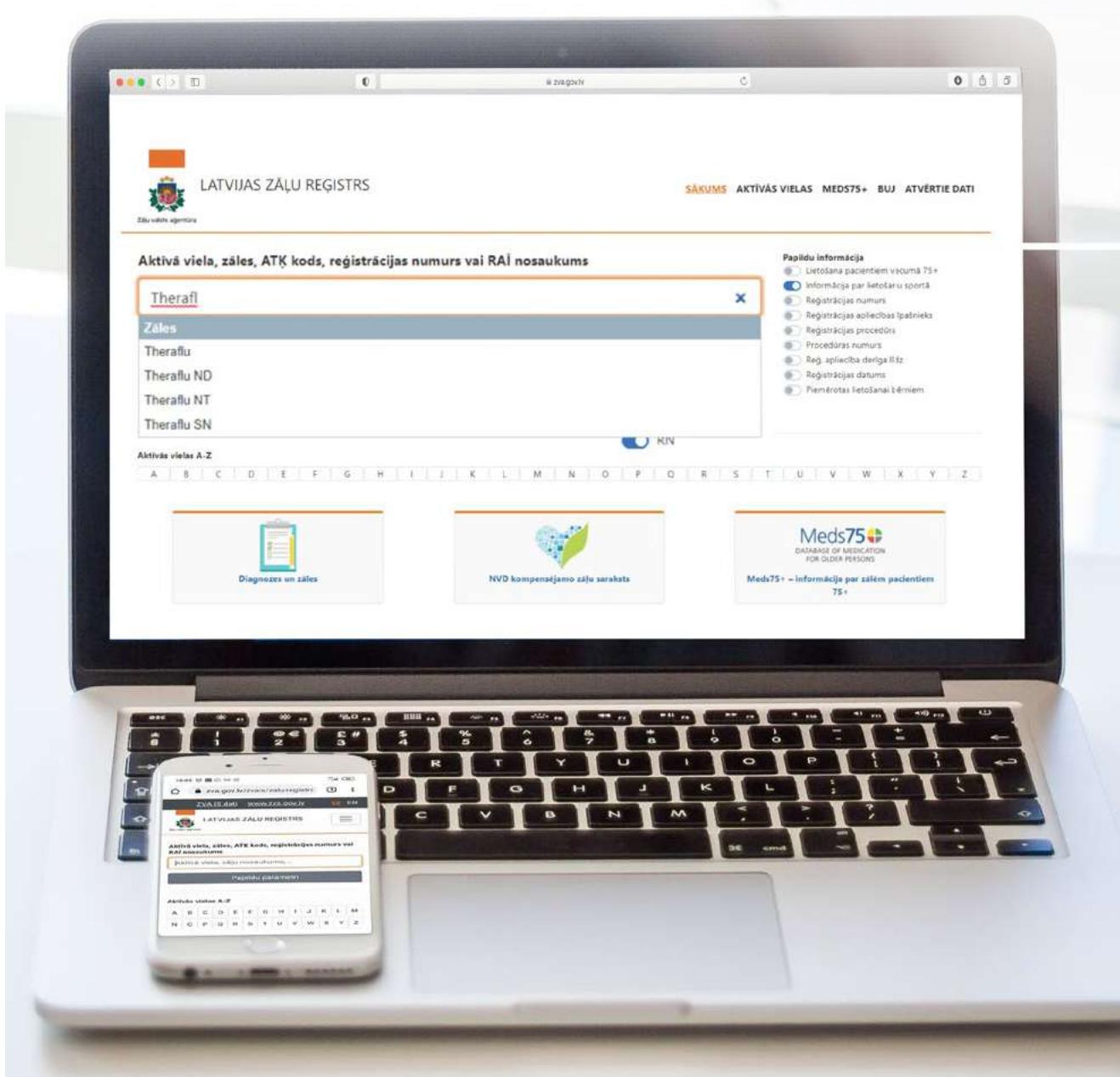
Alerģijas	Aizliegts	Adrenalīns, glikokortikoīdi
	Atļauts	Antihistamīni
Arteriālā hypertensija	Aizliegts	Diurētiki, bēta-blokatori
	Atļauts	Kalcija kanālu blokatori, ACEI inhibitori, angiotenzīna-II receptoru blokatori
Astma	Aizliegts	Bēta-2 agonisti, sistēmiski lietojami glikokortikoīdi
	Atļauts	Salbutamols inhalācijās (līdz 1600 µg*), salmeterols (līdz 200 µg*), formoterols (līdz 54 µg*), vilanterols (līdz 25 µg*), inhalējami glikokortikoīdi
Cukura diabēts	Aizliegts	Insulīns
	Atļauts	Metformīns, sulfonilurīnviela, tiazolidinedioni, DPP-4 inhibitori, GLP-1 receptoru agonisti
Dažādas etioloģijas sāpes	Aizliegts	Narkotiskās vielas (morfīns un tam līdzīgas vielas), sistēmiski lietojami glikokortikoīdi
	Atļauts	Nesteroīdie pretiekaisuma līdzekļi, paracetamols
Sinusīts, rinosinusīts	Aizliegts	Pseidoefedrīns
	Atļauts	Ksilometazolīna, oksimetazolīna pilieni ^a
Saaukstēšanas un drudzis	Aizliegts	Efedrīns, pseidoefedrīns
	Atļauts	Nesteroīdie pretiekaisuma līdzekļi, paracetamols, antihistamīni

* 24 stundu laikā ^a tikai lokālai lietošanai

! ³ Latvijas normatīvie akti nosaka, ka uz dopinga kontroli var uzaicināt jebkuru fizisku personu, kura nodarbojas ar sportu un piedalās sporta pasākumos. Atlase var būt nejauša, balstīta uz noteiktiem kritērijiem vai mērķtiecīga.

KUR PĀRBAUDĪT ZĀLES, VAI TĀS SATUR SPORTĀ AIZLIEGTĀS VIELAS⁴?

Latvijas Zāļu reģistrs ļauj ikviens meklēt medikamentus un sniedz informāciju, vai tajos ir sportā aizliegtas vielas. Daži medikamenti var saturēt vielas, kuras ir aizliegtas vienmēr, bet daži tādas, kas aizliegtas tikai sa-censību laikā. Dažām vielām var būt noteikti kādi izņēmumi⁵, kas nozīmē, ka viela varētu tikt lietota, ievēro-jot noteiktos izņēmumus. Lai uzzinātu informāciju par lietošanu sportā, zāļu reģistrā nepieciešams **norādīt papildu meklēšanas parametrus "Informācija par lietošanu sportā" un atvērt pilnu medikamenta "kartiņu"**, lai uzzinātu visu zāļu reģistrā iekļauto informāciju par medikamentu.

⁴ Iekļautas Pasaules Antidopinga aģentūras (WADA) Aizliegto vielu un metožu sarakstā

⁵ Sportistiem var būt atlauts noteiktos ievadišanas veidos uzņemt noteiktu devu vai devu noteiktā laika periodā, bet ārpus šīs devas vai laika perioda, kā arī, ievadot vielu citā veidā, tas ir aizliegts. Ir vielas, kuras aizliegts uzņemt noteiktā veidā, piemēram, glikokortikoidi.

Papildu informācija par šī medikamenta lietošanu sportā medikamenta kartiņā nav pieejama. N.B. Tas **nenozīmē**, ka **medikaments ir atļauts lietošanai sportā**. Jautājumu gadījumā aicinām sazināties ar Latvijas Antidopinga biroju.

The screenshot shows a web browser window with the Latvian Drug Registry (Latvijas Zāļu Reģistrs) homepage. The search bar contains the term "Theraflu". The results table includes columns for Active ingredients, Drug name, Form, Strength/Concentration, ATC code, Price range (€ PVN), and Information about sports use. Three products are listed:

Aktīvās vielas	Zāļu nosaukums	Zāļu forma	Stiprums/ koncentrācija	ATC kods	Maks. cenu diapazons (€ ar PVN)	Informācija par lietošanu sportā
OTC Paracetamolum, Phenylephedriini hydrochloridum, Guaifenesinum	Theraflu 500 mg/15 mg/100 mg cietais pulveris	Kapsula, cieta	500 mg/6.1 mg/100 mg	N02BE51 Q	6.93	Ner
OTC Paracetamolum, Pseudoephedriini hydrochloridum, Dextromethorphanī hydrobromidum	Theraflu ND 1000 mg/60 mg/30 mg pulveris iekšķīgi lietojama šķiduma pagatavošanai	Pulvers iekšķīgi lietojama šķiduma pagatavošanai	1000 mg/60 mg/30 mg	N02BE51 Q R05X Q	6.88-9.04	Jā
OTC Paracetamolum, Pseudoephedriini hydrochloridum, Chlorphenamini maleas, Dextromethorphanī hydrobromidum	Theraflu NT pulveris iekšķīgi lietojama šķiduma pagatavošanai	Pulveris iekšķīgi lietojama šķiduma pagatavošanai		R05X Q N02BE51 Q	6.88-9.04	Jā

At the bottom, there is a note: "Lejupielādēt atlasito sarakstu ar 5 zālēm – ZIP arhīvs ar zāļu sarakstu CSV, JSON un XML formātā. Skaitīt saraksta lauku aprakstu."

Apzīmējumi: – zāles ir pieejamas **KZS** – zāles iekļautas NVD kompensējamo zāļu sarakstā (KZS) (informācijas avots – NVD)

N.B. Tas nenozīmē, ka medikaments ir atļauts lietošanai sportā.

Par šiem diviem medikamentiem ir pievienota informācija par lietošanu sportā. Ar to iepazīties ir iespējams, atverot medikamenta kartiņu. N.B. **Ja ir pievienota informācija par lietošanu sportā, tas **nenozīmē**, ka medikaments vienmēr un visos sporta veidos ir aizliegts.**

The screenshot shows a web browser window with the Latvian Medicines Register (Latvijas Zāļu Reģistrs) homepage. The search bar contains "Theraflu". The results table lists three OTC medicines containing Paracetamol, Phenylephrine Hydrochloride, and Guaiifenesin. The table includes columns for Active ingredients, Product name, Form, Strength/Concentration, ATC code, Maximum price range (€ per PVN), and Information about sports use. The third product in the list has a green background highlight, indicating it contains Dextromethorphan Hydrobromide.

Aktīvās vielas	Zāļu nosaukums	Zāļu forma	Stiprums/koncentrācija	ATC kods	Maks. cena diapazons (€ ar PVN)	Informācija par lietošanu sportā
☒ OTC Paracetamolum, Phenylephrini hydrochloridum, Guaiifenesinum Q	Theraflu 500 mg/6.1 mg/100 mg cietās kapsulas ☐ atzīmēt salīdzināšanai	Kapsula, cietā	500 mg/6.1 mg/100 mg	N02BE51 Q	6.93	Nē
☒ OTC Paracetamolum, Pseudoephedrini hydrochloridum, Dextromethorphanī hydrobromidum Q	Theraflu N11 paracetamols, pseudoefedrijs, dextrometorfanīls pagatavošanai ☐ atzīmēt lietošana sporta veidos	Pulveris iekšķīgi lietojama šķiduma pagatavošanai	1000 mg/60 mg/30 mg	N02BE51 Q R05X Q	6.88-9.04	Ja
☒ OTC Paracetamolum, Pseudoephedrini hydrochloridum, Chlorphenamini maleas, Dextromethorphanī hydrobromidum Q	Theraflu N11 paracetamols, pseudoefedrijs, chlorfenamīns, dextrometorfanīls pagatavošanai ☐ atzīmēt salīdzināšanai	Pulveris iekšķīgi lietojama šķiduma pagatavošanai		R05X Q N02BE51 Q	6.88-9.04	Ja

Lejuplādēt atlasito sarakstu ar 5 zāļēm – ZIP arhīvs ar zāļu sarakstu CSV, JSON un XML formātā. Skaitit saraksta lauku aprakstu.

Apzīmējumi:
 – zāles ir pieejamas **KZS** – zāles iekļautas NVD kompensējamo zāļu sarakstā (KZS) (informācijas avots – NVD)

N.B. Tas **nenozīmē, ka medikaments vienmēr un visos sporta veidos ir aizliegts.**

Atverot vienu no iepriekšējā piemēra vielas medikamenta kartīnu, redzams, ka **medikaments ir aizliegts sacensību laikā, bet atļauts ārpus sacensībām**, kā arī redzams, kurai aizliegto vielu un metožu saraksta klasēm aizliegtā viela (šajā gadījumā pseidoefedrīns) pieder, kā arī cita papildu informācija (ja tāda ir pievienota).

The screenshot shows a web browser displaying the Latvian Medicine Registry (Latvijas Zāļu Reģistrs). The page is for a product named "Paracetamolum, Pseudoephedrini hydrochloridum, Dextromethorphanī hydrobromidum". The product is listed as "Ir pieejamas" (Available) during active periods (Sacensību laikā) and "Ir pieejamas" (Available) outside active periods (Ārpus sacensībām). The product is a granule (Pulveris) containing 1000 mg/60 mg/30 mg. It is available over-the-counter (OTC) without a prescription. The page also includes sections for instructions, descriptions, and a table of product details.

Zāļu nosaukums	Theraflu ND 1000 mg/60 mg/30 mg pulveris iekšķīgi lietojama šķiduma pagatavošanai									
Zāļu forma	Pulveris iekšķīgi lietojama šķiduma pagatavošanai									
Stiprums/koncentrācija	1000 mg/60 mg/30 mg									
Informācija no RAI par zāļu piegādes pārtraukumiem	Nav sniegt informācija par piegādes pārtraukumiem									
Zāļu pieejamība	<table border="1"><thead><tr><th>Produkta numurs</th><th>Skaits iepakojumā</th><th>Stāvoklis liektīgotavās</th></tr></thead><tbody><tr><td>98-0868-01</td><td>N6</td><td>☒ Ir pieejamas</td></tr><tr><td>98-0868-02</td><td>N10</td><td>☒ Ir pieejamas</td></tr></tbody></table>	Produkta numurs	Skaits iepakojumā	Stāvoklis liektīgotavās	98-0868-01	N6	☒ Ir pieejamas	98-0868-02	N10	☒ Ir pieejamas
Produkta numurs	Skaits iepakojumā	Stāvoklis liektīgotavās								
98-0868-01	N6	☒ Ir pieejamas								
98-0868-02	N10	☒ Ir pieejamas								
Izsniegšanas kārtība	OTC Bez receptes									
Lietošanas instrukcija	20-08-2020									
Zāļu apraksts	20-08-2020									
ATK kods	NOZBESI Q – Pretsāpju līdzekļi ROSX Q – Pretklepus un pretsaukstēšanās līdzekļi									

Informācija par lietošanu sportā

Ārpus sacensībām **Atļauts** **Aizliegts** Sacensību laikā

Svarīga informācija:

Piezīmes par lietošanu: Pseidoefedrīns ir aizliegts, ja tā koncentrācija urlānā pārsniedz 150 mikrogramus 1 mililitrā.
Aizliegto vielu un metožu saraksta klase: S6

 Aizliegts sacensību laikā
 Atļauts ārpus sacensībām

Šādi izskatās medikamenta kartiņa **medikamentam, kurš ir aizliegts gan sacensību laikā, gan ārpus tām** (šajā gadījumā insulīns).

The screenshot shows a web browser window with the following details:

- Header:** LATVIJAS ZĀLU REĢISTRS (Latvian Medicine Registry) with the logo of the Zāļu valsts aģentūra (State Agency for Medicines). Navigation icons include back, forward, search, and tabs for SAKUMS, AKTĪVĀS VIELAS, MEDS75+, BUJ, and ATVĒRTIE DATI.
- Product Information:** Insulinum glarginum. It is noted that this is a medicine containing insulin (Meklēt zāles ar vienādu aktīvo vielu Q).
- Product Details:**
 - Zāļu nosaukums: Lantus
 - Zāļu forma: Šķidums injekcijām
 - Stiprums/koncentrācija: 100 U/ml
 - Informācija no RAÍ par zāļu piegādes pārtraukumiem: Nav sniegtā informācija par piegādes pārtraukumu.
 - Zāļu pieejamība: Produkta numurs EU/1/00/134/006 [KZS], Skaitis iepakojuma N5, Stavoklis lietotāgatavās Ir pieejamas.
 - Izsniegšanas kartība: Rx Recepšu zāles (Pr), KZS NVD kompensējamās zāles.
 - ATK kods: A10AE04 Q – Zāles diabēta īstēšanai.
- Information about use during sports:** Sacensību laikā Aizliegts (Prohibited during sports).
- Other Information:** Svarīga informācija (Important information) is available at the bottom right.

Aizliegts sacensību laikā

Aizliegts ārpus sacensībām

LATVIJAS ZĀLU REĢISTRS

Zālu valsts aģentūra

Paracetamolum, Phenylephrini hydrochloridum, Guaifenesinum

Meklēt zāles ar vienādu aktivu vietu Q

Atgriezties pie saraksta

Zāļu nosaukums	Iheratu 500 mg/6.1 mg/100 mg cietais kapsulas		
Zāļu forma	Kapsula, cieta		
Stiprums/koncentrācija	500 mg/6.1 mg/100 mg		
Informācija no RAÍ par zāļu piegādes pārtraukumiem	Nav sniegtā informācija par piegādes pārtraukumu		
Zāļu pieejamība	Produkta numurs	Skaits iepakojuma	Stāvoklis lietotavas
	16-0073-02	N16	☒ Ir pieejamas
Izsniegšanas kārtība	OTC	Bez receptes	
Lietošanas instrukcija	11-05-2021		
Zāļu apraksts	21-01-2021		
ATK kods	N02BE51 Q – Pretsāju līdzekļi		

Zāļu iepakojumi (2)

Rādīt tikai iepakojumus, kam paziņota cena (1)

Rādīt tikai lietotavas pieejamos iepakojumus (1)

Zāļu pieejamība	Lietotavas	Skaits iepakojumā, primārā iepakojuma deva	Primārais iepakojums	Maksimālā piešķirta aptiekas cena (€ ar PVN)	Produkta numurs	Markējums
☒ Ir pieejamas	Baltfarm "Vita-Farm", Magnum Medical, Tamro, Recipe Plus, (1629 iepakojumi) Olainfarm, Euroaptieka, Oribalt Rīga, Jelgavfarm.	N16 (1 UD)	PVH/AI/papīra blisteris	6.93	16-0073-02	Markējuma teksts 20.12.2018.

SALĪDZINĀJUMAM: medikamenta kartīņa medikamentam, kuram nav pievienota informācija par lietošanu sportā. Atgādinām – ja papildu informācija nav pievienota un ir šaubas par medikamenta lietošanu, aicinām sazināties ar Latvijas Antidopinga biroju.

Papildu informācija par šī medikamenta lietošanu sportā medikamenta kartīnā nav pieejama. **N.B. Tas nenozīmē, ka medikaments ir atļauts lietošanai sportā. Jautājumu gadījumā aicinām sazināties ar Latvijas Antidopinga biroju.**

Sportistiem jāmeklē palīdzība pie medicīnas speciālista, ja viņi nav pārliecināti vai droši par jebkuru zāļu vai metožu lietošanu!

Par zālēm, kas ir iegādātas ārpus Latvijas vai nav reģistrētas Latvijā, informāciju var meklēt **Global Dro** (<https://globaldro.com>) vai **WADA** mājaslapā (<https://www.wada-ama.org>) meklēšanas sadaļā – Substances & Methods.

Veselības aprūpes speciālistam būtu vēlams zināt, kur pārbaudīt Latvijā iegādātas zāles un ko nozīmē meklēšanas rezultāti!

SVARĪGI!

Ja viela, kas aizliegta tikai sacensību periodā, tiek lietota ārpus sacensībām, tā joprojām var atrasties sportista ķermenī un tikt konstatēta dopinga kontroles paraugā.

KĀ RĪKOTIES, JA SPORTISTAM IR NEPIECIEŠAMS LIETOT VIELU, KAS IR IEKĻAUTA AIZLIEGTO VIELU UN METOŽU SARAKSTĀ?

Sportists, kuram pamatotu medicīnisku apsvērumu dēļ ir jālieto medikamenti, kas satur aizliegtu vielu, vai jāizmanto aizliegta medikamentu ievadīšanas metode, to var darīt.

BET ir savlaicīgi jāpiesakās Terapeitiskās lietošanas atļaujai TLA (piemēram, hronisko saslimšanu gadījumā) vai jāpiesakās TLA ar atpakaļejošu datumu⁶, kad ārkārtas ārstēšanai var būt nepieciešama atpakaļejoša TLA (piemēram, akūtu vai dzīvībai bīstamu stāvokļu gadījumos, ja tika izmantotas zāles vai metodes, kas aizliegtas sportā).

Retrospektīvas TLA piemēri (kad akūtai ārstēšanai var būt nepieciešama atpakaļejoša TLA)	plazmas tilpuma palielinātāji vai intravenozi šķidrumi smaga asins zuduma gadījumā (piemēram, intravenozi ievadīts albumīns, dekstrāns, hidroksietilciete un manniņš)
	šķidrumi intravenozai rehidratācijai akūta gastro-enterīta gadījumā
	perorāls prednizolons* astmas saasinājuma gadījumā
	injicējami glikokortikoīdi* un adrenalīns anafilakses gadījumā
	spēcīgi opiāti*, piemēram, morfīns akūtām sāpēm

Atbilstoši noteiktiem nosacījumiem un īpašiem kritērijiem (tostarp, ja nav piemērotu alternatīvu) sportistam var tikt piešķirta TLA.

TLA atļauja ļauj sportistiem lietot zāles, kas satur aizliegtu vielu:

⁶ Retrospektīva TLA

*Lai gan daži no tiem ir aizliegti tikai sacensībās (piemēram, glikokortikoīdi, morfīns), sportistam un ārstam ieteicams pilnībā dokumentēt iejaukšanos un saglabāt visu medicīnisko informāciju.

PIESAKOTIES TLA, NEPIECIEŠAMS:

Gan sportistam, gan sportista ārstam
aizpildīt pieteikuma anketu (pieejama
Latvijas Antidopinga biroja mājaslapā)

Izmeklējumu rezultāti, kā arī rezultātu
interpretācija, ko veicis ārsts

Izrakstītās zāles un deva, lietošanas
biežums un veids

Ja konkrētā situācija pieprasā:
► Analīžu rezultāti
► Attēldiagnostikas vai citu
izmeklējumu rezultāti

Slimības vēsture: simptomi, slimības gaita,
izmantotā ārstēšana (ja attiecas uz konkrēto
gadījumu)

Diagnoze, kas noteikta, balstoties uz
starptautiski apstiprinātiem kritērijiem

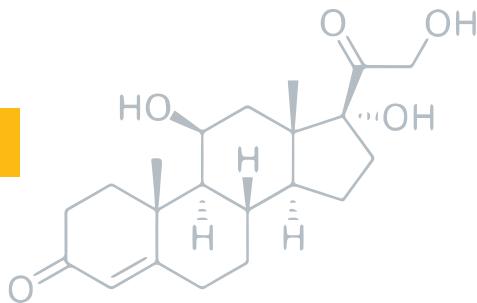
Informācija par turpmāku sportista ārsta
uzraudzību

**Pasaules Antidopinga kodekss nosaka, ka
SPORTISTA VESELĪBA IR SVARĪGA!**

**N.B. Starptautiska līmeņa sportists piesakās sava sporta veida starptautiskajā federācijā, bet valsts
un zemāka līmeņa sportists piesakās savā nacionālajā antidopinga organizācijā (Latvijā –
Latvijas Antidopinga birojs)**

GLIKOKORTIKOĪDU INJEKCIJAS

Izmaiņas ar 2022. gada 1. janvāri

Ar 2022. gadu sacensību laikā būs aizliegti visi injicējamie glikokortikoīdu ievadīšanas veidi. Injicējamu ievadīšanas veidi piemēri ir: intravenoza, intramuskulāra, periartikulāra, intraartikulāra, peritendīna, intratendīna, epidurāla, intratekāla, intrabursāla, intralesionāla (piemēram, intrakeloidāla), intradermāla un subkutāna.

- **Citi lietošanas veidi** (ieskaitot ieelpojamus un lokālus: zobu-intrakanāli, dermāli (uz ādas ziedēs vai krēmos), intranazāli, oftalmoloģiski un perianāli) **nav aizliegti, ja tos lieto ražotāja atļautajās devās un terapeitiskās indikācijās.**

Sportistiem un medicīnas speciālistiem ļoti ieteicams ievērot minimālos izvadīšanas periodus, kas izteikti no ievadīšanas brīža līdz sacensību perioda sākumam⁷. Šie izvadīšanas periodi ir balstīti uz šo zāļu lietošanu saskaņā ar ražotāja maksimāli atļautajām devām⁸.

ievadīšanas veids	Glikokortikoīds	Izvadīšanas laiks* (washout period)
Perorāls	Visi glikokortikoīdi	3 dienas
	Izņemot triamcinolona acetonīdu	30 dienas
Intramuskulārs	Betamezons, deksametazons, metil-prednizolons	5 dienas
	Prednizolons, prednizons	10 dienas
	Triamcinolona acetonīds	60 dienas
Lokālas injekcijas (tostarp periartikulāri, intraartikulāri, peritendinozs un intratendinozs)	Visi glikokortikoīdi	3 dienas
	Izņemot triamcinolona acetonīdu, prednizolonu prednizonu	10 dienas

Pasaules Antidopinga aģentūras sniegtā informācija

* **Izvadīšanas laiks** - ir cik ilgā laikā kāda viela, šajā gadījumā injekcijas veidā ievadīts glikokortikoīds, iziet no organismā un tādējādi samazina risku, ka tā tiks atklāts sportista paraugā sacensību laikā veiktajā dopinga kontrolei.

⁷ Skatīt sacensību laika definīciju 5 lpp.

⁸ Papildinformāciju skatiet Pasaules Antidopinga aģentūras mājaslapā publikācijā par galveno izmaiņu kopsavilkumu un skaidrojumu (https://www.wada-ama.org/sites/default/files/resources/files/2022list_explanatory_note_final_en.pdf), kā arī publikācija par glikokortikoīdu detektēšanu sportistiem (<https://bjsm.bmjjournals.com/content/bjsports/early/2021/04/19/bjsports-2020-103512.full.pdf>)

SVARĪGI!

Ja ir pamatota medicīniska nepieciešamība lietot glikokortikoīdu, sportistam jāpiesakās terapeitiskās lietošanas atļaujai (TLA).

Atcerieties! Saskaņā ar Starptautiskā TLA standarta 4.1.e pantu sportists var pieteikties TLA saņemšanai ar atpakaļeošu spēku, ja sportists terapeitisku iemeslu dēļ ir lietojis aizliegtu vielu, kas ir aizliegta tikai sacensību laikā. Ja pēc paraugu ņemšanas ir nepieciešams pieteikums retrospektīvai TLA, sportistiem ir ļoti ieteicams sagatavot medicīnisko dokumentāciju un būt gataviem pierādīt, ka ir izpildīs visi TLA saņemšanas nosacījumi ⁹.

Ko darīt, ja...?

...sportistiem sacensību laikā nepieciešama glikokortikoīdu injekcija?

...sportistiem nepieciešama glikokortikoīdu injekcija tieši pirms sacensību perioda?

...sportists ārpus sacensībām saņem injekciju, bet sacensībās tests ir pozitīvs?

- Ja sportistiem sacensību laikā nepieciešama glikokortikoīdu injekcija, lai ārstētu diagnostētu veselības stāvokli, **tad jāpiesakās retrospektīvai TLA**.
- Lai iegūtu plašāku informāciju par to, kā un kad pieteikties, sportistiem un sportistu atbalsta personālam jāsazinās ar savu Nacionālo antidopinga organizāciju (NADO), Starptautisko sporta federāciju vai lielo sacensību organizāciju, piem., Olimpisko spēļu laikā.

- Dažos gadījumos **TLA var būt nepieciešama** pat tad, ja glikokortikoīdu injekcija tika veikta ārpussacensību periodā.
- Glikokortikoīdu injekcijas laiks ir svarīgs, lai sportists būtu informēts, īpaši, ja injekcija tiek veikta tā sauktajā "izvadišanas periodā".

- Ja sportists ārpus sacensībām saņem glikokortikoīdu injekciju un tiek pārbaudīts sacensību laikā, viņam ir **atļauts pieteikties retrospektīvai TLA**. Tādēļ sportistiem un viņu medicīnas personālam ir jāsagatavo medicīniskā dokumentācija/pierādījumi, lai pamatotu glikokortikoīdu injekciju gadījumu.

SVARĪGI!

Ja TLA netiek apstiprināta, sportistam var draudēt antidopinga noteikumu pārkāpums (ADRV).

⁹ Pasaules Antidopinga kodekss, Terapeitiskās lietošanas atļaujas Starptautiskais standarts, 4. panta 2. punkta nosacījumi.

UZMANĪGI – UZTURA BAGĀTINĀTĀJI!

Uztura bagātinātāju (UB) lietošana rada lielas bažas, ieteicama ārkārtīga piesardzība attiecībā uz UB lietošanu.

- ▶ UB var saturēt sastāvdaļas, kas nav norādītas uz etiķetes.
- ▶ Daudzās valstīs UB ražošanā un markēšanā netiek ievēroti stingri noteikumi.
- ▶ Tie varētu būt piesārņoti, apzināti vai netiši saturēt vielu vai vairākas vielas, kas nav norādītas uz etiķetes un ir iekļautas Aizliegto vielu un metožu sarakstā, piemēram, anaboliskie līdzekļi, stimulatori, diurētiskie līdzekļi u. c.

**Ievērojams skaits pozitīvu testu
ir saistīti ar UB lietošanu.**

Informējet sportistu par UB lietošanu!

- ▶ Novērtējiet UB lietošanas nepieciešamību, iespējamo ieguvumu un risku attiecību, pastāstiet to sportistam.
- ▶ Ja nepieciešams, iesakiet lietot tikai Pārtikas un veterinārā dienesta reģistrā iekļautos UB.
- ▶ Piesārņota vai slīkti markēta UB lietošana nav attaisnojums pārkāpumam, līdz ar to sportists varētu tikt apsūdzēts antidopinga noteikumu pārkāpumā.
- ▶ UB, kas nav padziļināti pārbaudīti, palielina nejaušas dopinga lietošanas risku.
- ▶ Pirms UB lietošanas sportistiem jāveic to rūpīga izpēte.

SVARĪGI!

**Sportists ir
atbildīgs par
visām vielām,
ko viņš lieto
un kas ir
atrodamas
viņa ķermenī*!**

* Pasaules Antidopinga kodekss
to nosauc par stingras atbildības
principu

**ATGĀDINIET, ka sportistam
jāzina, ko un kāpēc viņš lieto!**

KODEKSA 21. PANTS NOSAKA SPORTISTU PALĪGPORSONĀLA FUNKCIJAS UN PIENĀKUMUS, KAS IETVER:

Zināt un ievērot antidopinga noteikumus, it sevišķi tos, kas attiecas uz sportistu palīgpersonālu vai sportistiem.

Sadarboties un palīdzēt sportistam dopinga kontroles laikā.

Ietekmēt sportista uzskatus un uzvedību, lai sekmētu tādu attieksmi, kas vērsta pret dopinga lietošanu.

Neklusēt par antidopinga noteikumu pārkāpumiem, informējot par tiem antidopinga organizāciju vai starptautisko sporta veida federāciju.

Sadarboties antidopinga noteikumu pārkāpumu izmeklēšanā.

Bez pamatotas medicīniskās nepieciešamības neizmantot un neglabāt sportā aizliegtās vielas un metodes.

Latvijas Antidopinga biroja kontaktinformācija:

Mazā Klījānu iela 5, Rīga, Latvija, LV-1012

tālruni: +371 67226164, +371 27839800

e-pasts: antidopings@antidopings.gov.lv

web: www.antidopings.gov.lv

Facebook: [@Antidopings.gov.lv](#)